

Risale-i Nur ezberleme konusunda; gerek Üstad Hazretlerinden gerek ağabeylerden tavsiyeler var mıdır; ezber nasıl yapılmalı?

Kuvve-i hafıza, dikkat, ezber yapma, ezberleme fiili yahut hafızayı muhafaza etme ile alakalı dikkate alınacak ilk düstur, şüphesiz Risale-i Nur'da geçtiği üzere **“unutkanlık hastalığı”** mevzusunu mütalaa etmekle, gerekli dersleri çıkarmaktır.

Bunun içinde Bediüzzaman Hazretlerinin, **“Mümkün oldukça nâmahreme nazar etme. Çünkü rivayet var. İmam-ı Şafiî'nin (R.A.) dediği gibi, haram nazar, nisyan verir.”**(1) şeklinde beyan ettiği, ezber yapmayı zorlaştıran, hatta bazen de ezberleme fiilini imkânsız hale getiren unutkanlık hastalığını tedavi edip, hafıza-yı beşeri kuvvetlendirecek bu reçeteye müracaat etmek gerekecektir.

Zira hayat-ı içtimaiyeye giren yahut girmek zorunda olan biz insanların, hangi şeye temas etsek, ekseriyetle günahlara maruz kaldığımız bir zaman ve zeminde yaşıyoruz.

İşte böyle **her cihette günahların serbestçe sarıp sarmaladığı ahir zaman sakinleri olan biz insanoğlunun**, hafızayı muhafaza edip ezberleme işini hakkıyla yapabilmesi için; evvelen bizzat, Üstadımızın mezkûr tavsiyelerine binaen, namahreme nazar etme mevzusunda ciddiyetle gerekli tedbir ve fiili gündelik yaşantıyı göstermesi lüzumu hâsıl olmuştur.(2)

Hatta Bediüzzaman Hazretleri başta olmak üzere, nice İslam büyüklerimiz, yaz mevsiminde bile yanlarında şemsiye taşımak suretiyle namahrem nazarlardan gözlerini muhafaza etmeye gayret etmişlerdir.

Mevzu ile alakalı Üstad Hazretlerinden şöyle bir hatırayı nakletmekte fayda mülahaza ediyoruz;

“Ekseri zamanlarda bir şemsiyesi vardı, onu yanından eksik etmezdi. Harama bakmamak ve kimsenin de kendisine nazar etmemesi için... Etrafıyla meşgul olmadan süratle yürüyüp giderdi, arkasından yetişmek çok zor oluyordu.”(3)

Dolayısıyla unutkanlık hastalığını azaltmakla birlikte, kesin bir surette tedavi edecek ve böylece hakkıyla yapılacak bir ezberleme fiili için, dikkate alınacak ilk nurani düsturumuz; **“Mümkün oldukça nâmahreme nazar etme!..”** kaidesi olacaktır.

Diğer taraftan, ezber yaparken dikkatle mütalaa edilip anlaşılması, ardından bilfiil uygulanması icab eden, nur ağabeylerden mervi bazı hususlar vardır ki, bu düsturları cidden hayatımızın ehemmiyetli bir parçası haline getirmek zarureti hâsıl olmuştur.

Bediüzzaman Hazretlerinin,

“... bir küçük çekirdek kadar kuvve-i hâfızasında bütün tarihçe-i hayatını ve ona temas eden hadsiz hâdisatı o kuvvecikte yazıp, onu bir kütübhane hükmüne getirip ve insanın haşırde muhakemesi için neşir olacak olan defter-i a'malinin bir küçük senedi olarak her vakit hatırlatmak sırrıyla her insanın eline vererek dimağının cebine koyan...”(4)

şeklinde tarif ettiği, Rabbimizin bu çok kıymetli **“kuvve-i hafıza”** nimetini nazar-ı dikkatimize arz etmesinin en büyük gaye ve amacı; şüphesiz mezkûr kuvveyi hikmetle ve istikamet üzere kullanma talimatlarına riayet etmenin gerekliliğidir.

İşte aşağıda maddeler halinde arz edeceğimiz düsturlar, öylesine ehemmiyetli hakikatlardır ki; beş vakit namazda istikamet üzere olmayı Rabbinden niyaz eden biz insanların hayat-ı dünyeviyesinde maddi ve manevi nice istikamet üzere ufuklar açacağı, nice ulaşılmaz derecelere ulaştıracağı şüphe götürmez, aşikâr birer hakikat-ı aliyedir.

Risale-i Nur Külliyyatına sahip olmak kaydıyla; çölde suya kavuşmuş insanın iştiağıyla her Risaleyi yutarcasına, ezberlercesine, her satırını hafızama nakşedercesine ve geceli gündüzlü bir zaman içerisinde devamlı bir şekilde okumak ve böylece istikamet üzere, **Zübeyir ağabeyden, Kuvve-i hafızayı doğru kullanma talimatları**ndan bir nurlu deste yaparak istifadelerinize arz ediyoruz.(5)

DİKKAT VE HAFIZA

1. Okunan ilmî ve imanî meseleyi zihnen tekrar etmeli, sonra sesli olarak okumalı, sonra kelimelerle anladığını yazmaya çalışmalı, şuurlu çalışmalı, düşünerek okumalıdır. Bir defa yazmak, birkaç defa okumaya muadildir.
2. Sürekli ve iradî dikkat cehdleri sarf etmeye kendimi alıştırmalıyım. İmanî bir fikrin kendimize mâl edilmesi ve hayatımıza tatbik edilmesi için, onun aklımızda kalması gerekir. Bunun için, şuurlu olarak daimî tekrarlar, egzersizler yapmak gerekir.
3. Güzel bir şeyi veya bir fikri tefekkür ettiğim zaman, kelimelerle düşünmek yerine, düşündüğüm şeyleri gayet vazih bir surette görmek istemeliyim. Veya ifade ettikleri manaları düşünmeliyim.

-
4. Umumî bir göz gezdirmek, tembel ruhların usulüdür. Müttekâmil ruhlar, zihinde tefekkürün muhtelif noktalarının damla damla takattur etmesine ve bal gibi süzülmesine imkân verirler.
5. Biz dikkatimize büyük mikyasta hâkim olabiliriz -*mevzumuzu tekrarlamak suretiyle*-. Bir şeyi ezberledikten sonra vakit vakit tekrarlar yapmak zarureti vardır.
6. Aklını çalıştırarak oku.
7. Yüksek yerlerin hâfıza üzerindeki tesiri büyüktür.
8. Bir şeyi unuttuğumuzda Üstad hazretleri; **“Ben tabiatperestliği inkâr ettiğim gibi, unutmayı da inkâr ediyorum. Unutma yoktur. Himmetsizsiniz.”** derdi.
9. Hâfızanın, tecrübe ile âdetâ ihtisas peyda ettiği görülmektedir.
10. Hâfıza, zekânın en büyük sermayesidir. Ezberlemek hâfızayı açar.
11. **Tatbik edilmeyen tecrübeler, malumat yığınının başka bir şey değildir.**
12. İntiba ne kadar şiddetli olursa, hâfıza o kadar kuvvetli olur. Meselâ; heyecanla öğrendiklerimizi unutamayız.
13. **Hıfz**, dikkat ve alâkanın gücü derecesinde kuvvetli olur.
14. **Çok defa kolayca öğrenilen şeyler çabuk unutulur.** Sarf edilen gayret, fikirde birçok bağların vücuda gelmesine sebep olur.
15. Hafızada fasıllı tekrar, fasılasız tekrardan daha faydalıdır. Çünkü zihin, fâsılalar esnasında şuursuz bir surette o mevzu hakkında faaliyette bulunur.
16. **İyi bir hafızanın bazı vasıfları şunlardır:**
- * Kolaylık ve çabukluk; yani az zamanda ve fazla zahmet çekmeksizin bir mevzuu anlama kabiliyeti.
 - * Sağlamlık; yani uzun zaman değişmemesi.
 - * Kavrayış; yani hafızanın mümkün olduğu kadar fazla şeyleri muhafaza etme kabiliyeti.
17. Ezberleme ya aynen ya mealen olur. Aynen ezberlemeyi itiyat etmemeli. Bir şeyin hülâsasını bellemek itiyadını kazanmalı.
18. Zihnen çalışan insanlar, yalnız arzu ettikleri şeyleri hatırdâ tutmaya muvaffak olurlar.

-
19. Sarf edilen gayret, fikirler arasında bağların meydana gelmesine sebep olur.
20. İdrak ne kadar gayretle yapılmış ise, hıfz etme o nispette kuvvetli olur. İdrak zamanı ne kadar uzarsa, belleme ihtimali o kadar ziyadedir.
21. **İntiba** ne kadar tekerrür ederse, hafıza o nispette emniyetli olur. Birkaç defa görülen veya okunan eser, diğerlerinden daha ziyade hatırlanır. İntiba ne kadar vazih ve berrak olursa, onu belleme ve unutmamak imkânı o derece artar. Açık yazılmış makale, vazih söylenen konferans gibi...
22. Bir intiba hasselerimizden ne kadar fazlasını alâkadar ederse, hâfıza o nispette emniyetli olur.
23. Bir intibâ ne kadar fazla tedâî uyandırır, o nisbette iyi hıfz ve hatırlama olur. Telâhuk-u efkâr neticesinde zihin inkişaf eder.
24. Mahfuzatımız, zihnimizin sermayesidir. Hâfızasında sermaye olmayan bir zekâ, faydalı bir halde işleyemez.
25. Anlayarak ve dimâğen, hazmederek ezberlemeli.
26. Aynen ezber, lisanda terakki ve inkişaf için faydalıdır.
27. Mealen ezber, muhakeme kabiliyetini inkişaf ettirir.
28. Hafıza, fikirlerin tedâî'sine tâbidir. Muhtelif hâdiseler ne kadar muhtelif suret ve tarzlarda düşünülürse, o nispette kolay hıfz olunurlar.
29. Hâfıza, alâkaya tâbidir. Hafızaya hâkim olan, alâkadır.
30. Evvelce idrak edilmiş olan şeylerin zihinde teşekkülü, temsilî muhayyiledir. Hatıraları maziden şimdiye getirir
31. Vücuda getirici muhayyile, zihnin evvelce idrak ettiği şekillerden tamamen ayrı olarak, yeni terkipler husûle getirmek hususundaki kabiliyetidir. Vücuda getirici muhayyilenin âmil ve sebepleri şunlardır:
- * Fikrî âmiller.
 - * Hissî âmiller.
 - * Gayr-ı şûûrî âmiller.
32. İnsan, sâhip olduğu bilgiler arasında ne kadar fazla tahlil ve terkip ameliyesi yapmışsa, muhayyilesinin vücuda getirici kabiliyeti o derece artar.
33. Zihinde hayâller ne kadar kuvvetli ve çok olursa, muhayyile unsurları o kadar bol ve sağlam demektir. Bunun için, bellenen şeylerin Kur 'anî hakikatler gibi açık ve sağlam olması, hem hafıza, hem muhayyile için çok faydalıdır.

Dipnotlar:

- (1) bk. [Kastamonu Lahikası, \(91. Mektup\)](#)
- (2) bk. [age., \(64. Mektup\)](#)
- (3) bk. [İsmail Perihanođlu, Son Şahitler, I/126.](#)
- (4) bk. [Şualar, On Birinci Şua, Yedinci Mesele.](#)
- (5) bk. [Zübeyir Gündüzalp, Bir Dava Adamının Notları-I, Dikkat ve Hafıza Bölümü.](#)